



**Lerums
kommun**

Håkan Stenström
Utbildning
hakan.stenstrom@lerum.se
Strategisk verksamhetsutvecklare

Yttrande

Datum 2026-05-18
Diarienummer UN26.55

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet

Yttrande från Lerums kommun angående betänkandet En förbättrad elevhälsa (SOU 2025:113)

Sammanfattning

Lerums kommun stödjer i huvudsak utredningens förslag och menar att de förslag som läggs generellt stärker tydligheten och likvärdigheten för huvudmännen gällande elevhälsans uppdrag och tydliggör elevens rätt till stöd och tillgång till legitimerad personal inom elevhälsan. Kommunen välkomnar att hälsa och utveckling lyfts fram jämsides med lärande och att utredningen betonar vikten av samverkan såväl lokalt på skolorna som med andra aktörer då det är arbetssätt som till stor del redan tillämpas i Lerums kommun och vi har goda erfarenheter av samverkan med regionen. Samtidigt ser Lerums kommun en risk att ett ökat fokus på elevhälsans hälso- och sjukvårdsuppdrag såsom garanti för bedömning riskerar att skapa förväntningar hos elever, föräldrar och ordinarie hälso- och sjukvård som ligger utanför skolans uppdrag. Kommunen ser också en risk att ett ökat individfokus ger ett mindre fokus på det förebyggande och främjande arbete som också behövs givet den ökade ohälsa som finns bland barn och unga.

Kommunen ser utöver detta delar av de förslag som läggs att det kan skapa vissa svårigheter och vill därför också framföra vissa synpunkter enligt nedan.

En särskilt stor utmaning som Lerums kommun ser med många av de förslag som lagts är kopplat till kompetensförsörjning. Vi ser en betydande risk att de ökade kraven kan leda till en ökad konkurrens om den kompetens som finns och behöver finnas för att tillgodose det som utredningen föreslår. Det kan också leda till ökade kostnader i form utav kostnader för rekrytering och ökade löner för de med rätt kompetens.

För Lerums kommun är andelen invånare som är i skolålder särskilt hög, andelen barn 6-15 år är 15,1 procent vilket kan jämföras med riksnittet 11,7 procent vilket gör Lerums kommun till en bland de tio kommuner i Sverige med högst andel unga. Detta skapar ett ökat tryck på kommunen att både kompetensmässigt och ekonomiskt kunna leva upp till de ökade kraven.

Lerums kommun vill också särskilt betona vikten av att kommunen som huvudman även fortsatt ska ha en flexibilitet i planering och organisering av skolornas elevhälsa.

Lerums kommun vill till sist se en fullt ut statlig finansiering för de utökade kraven som läggs på kommunerna. De ekonomiska ramarna för detta bör också ta hänsyn till kommunernas befolkningsstruktur och inte enbart utgå ifrån invånarantal.

Synpunkter och förslag

6.2 Skärpta utbildningskrav för vissa professioner – Tillgång till hälso- och sjukvårdskurator

Lerums kommun ställer sig positiv till att elevhälsans psykosociala insats stärks och att förslaget innebär ett förtydligande av behovet av journalföring även för denna insats.

Lerums kommun ser dock att det kan innebära betydande svårigheter för kommunen att dels erbjuda den kompetensutveckling som kommer krävas för idag anställda skolkuratorer, dels att i förlängningen säkerställa en bemanning med den legitimation som krävs på alla skolor, särskilt för mindre skolor och skolor i glesbygd.

I Lerums kommun är redan idag en stor majoritet av kuratorerna utbildade socionomer men alla utom ett fåtal saknar tilläggsutbildningen hälso- och sjukvårdskurator. Den kompetensutvecklingsinsats som kommer att krävas för majoriteten av kommunens skolkuratorer för att få legitimationen kommer att innebära betydande kostnader och även betydande risker för kvalitetsförsämring när rutinerade kuratorer behöver vara borta från verksamheten för att genomföra sin utbildning.

Lerums kommun vill därför att det förtydligas hur det stora behovet av utbildning av hälso- och sjukvårdskuratorer ska hanteras och hur den statliga finansieringen av just kompetensutvecklingsinsatser kopplade till kuratorerna ska se ut. Lerums kommun bedömer också att den ökning av lönenivåerna för kuratorerna som beräknas, 1440 kr per månad, är i underkant vilket kan innebära ytterligare kostnader för kommunen.

6.3 Stärkt tillgång till elevhälsans professioner – Tillgänglighet i skolans lokaler

Lerums kommun är i grunden positiva till att det förtydligas att elevhälsans professioner ska vara tillgängliga för eleverna. Förslaget kan dock innebära svårigheter för mycket små skolor, till exempel resursskolor eller skolor i glesbygd, där det kan vara svårt att tillgodose den föreslagna lägstanivån fullt ut. Lerums kommun hade därför gärna sett någon typ av möjlig anpassning för mindre skolor.

Förslaget bör också förtydligas så att det tydligt framgår att tillgängligheten gäller under skolans läsår och inte under lovveckor.

Lerums kommun vill också framföra att det kan uppstå vakanser eller tillfällig frånvaro, till exempel vid sjukfrånvaro, som kan innebära svårigheter att uppfylla lägstannivån vid varje enskild tidpunkt.

Lerums kommun ser också att det kan skapa lokalmässiga utmaningar då det kan finnas ett behov av att utöka lokalerna som elevhälsan använder för sina hälsobesök och hälsosamtal och den övriga individrelaterade verksamheten.

Även här ser Lerums kommun att det kan komma att innebära ökade kostnader för kommunen som riskerar att vara större än den kostnadsberäkning som görs. Särskilt de kostnader som rör behov av lokaler ser kommunen skapa ökade kostnader som går utöver den beräknade finansieringen.

6.3 Stärkt tillgång till elevhälsans professioner – Bemanningsplan

Lerums kommun ser positivt på förslaget att ta fram ett sätt att se på fler faktorer i en beräkningsgrund för bemanningsplanen. Det finns dock faktorer som en sådan beräkningsgrund riskerar att missa, till exempel andel elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar eller andra lokala behov som saknar tydlig statistik. Därför är det viktigt att det beräkningsunderlag som tas fram ska vara ett stöd och inte en bestämmande ram.

Dessutom gör vi bedömningen att det i upprättandet av bemanningsplanen kan uppstå otydlighet i styrkedjan mellan rektor och huvudman. Redan idag har rektor mandat att utforma sin egen inre organisation och elevhälsan ska vara en del av det systematiska kvalitetsarbetet vilket borde kunna vara tillräckligt. Kommunen skulle därför gärna se att beslut om bemanningsplan i stället bör ske i samverkan mellan rektor och huvudman utifrån det beräkningsunderlag som tas fram.

6.3 Stärkt tillgång till elevhälsans professioner – Tidsfrister i elevhälsan

Lerums kommun ser en svårighet med en stark garanti i förhållande till övriga ökade krav som föreslås av utredningen. De övriga stärkande insatserna såsom arbetet med hälsobesök och hälsosamtal kan leda till att elevhälsans professioner binds upp i det arbetet och därmed kan få svårt att tillgodose en sådan garanti. Vi ser också en risk att detta tillsammans med de nämnda hälsobesöken riskerar att skapa ett större fokus på individinsatser på bekostnad av insatser på förebyggande och främjande insatser på grupp- och organisationsnivå eftersom dessa inte regleras på motsvarande sätt.

Även i detta förslag vill kommunen att det förtydligas att garantin bör gälla under läsåret. Vi ser också här, på liknande sätt som för förslaget om tillgänglighet i skolans lokaler att det kan uppstå svårigheter vid vakanser eller kortare frånvaro. På samma sätt kan det skapa svårigheter för mindre enheter där skolsköterska eller kurator kanske bara är på plats ett begränsat antal dagar per vecka.

Lerums kommun ställer sig också frågande till hur stark en sådan garanti ska vara och hur tillsyn ska ske kring att garantin uppfylls.

Även i detta sammanhang vill Lerums kommun lyfta att den garanti som föreslås kan ses som en ambitionshöjning och kan komma att innebära ökade krav och därmed ökade kostnader i form utav ett behov av en ökad bemanning.

6.6 Förslag om utökade hälsobesök och hälsosamtal – Hälsobesök

Lerums kommun genomför redan idag tre stora och två små hälsobesök med systematik och regelbundenhet. Lerums kommun ser därmed positivt på en likvärdighet mellan olika huvudmän gällande hälsobesökens omfattning och regelbundenhet.

Hälsobesöken bör fördelas så att eleven träffar skolsköterskan minst vart annat år för kontroller genom stort eller litet hälsobesök.

Vidare ser kommunen att skolsköterskans kompetens är tillräcklig för att utan skolläkare möta eleverna i årskurs 1. Skolläkaren kan i stället bokas till besök vid behov eller utifrån önskemål av vårdnadshavare.

Lerums kommun vill också avstyrka förslaget att vårdnadshavare ska kallas till hälsobesöken i årskurs 5 och 8. Hälsobesöken ska erbjuda eleven en möjlighet att fritt prata med skolsköterskan om sin hälsa och sitt liv fritt från påverkan från vårdnadshavare.

Den tid som beräknats för de ökade kraven ser Lerums kommun också är i underkant, kanske särskilt om vårdnadshavare ska kallas till alla tre stora hälsobesök vilket skulle innebära en viss administration utöver de ökade kraven i själva besöket.

6.6 Förslag om utökade hälsobesök och hälsosamtal – Hälsoenkät inför hälsobesök

Lerums kommun ser positivt på en övergripande hälsoenkät då det redan idag finns ett liknande arbetssätt i kommunen i samarbete med Västra Götalandsregionen. En gemensam enkät kan också göra det möjligt att som huvudman följa utvecklingen över tid och jämföra sig med andra huvudmän och riket i stort om data från dessa enkäter sammanställs och tillgängliggörs.

Lerums kommun föreslår att hälsoenkäten till vårdnadshavare bör vara en del av de stora hälsobesöken på grundskolan, och skall inte vara beroende av om vårdnadshavare närvarar vid besöket eller inte. Hälsoenkäten till vårdnadshavare skall alltså då vara oberoende av om vårdnadshavare kallas till besöket eller ej. Hälsoenkätens betydelse ökar om vårdnadshavare ej närvarar vid hälsobesöket, som vi föreslår ovan, då enkäten i dessa fall blir vårdnadshavarens röst om elevens hälsa.

6.7 Förstärkta möjligheter för insatser för lättare fysiska och psykiska vårdbehov

I denna del av betänkandet ser Lerums kommun ett möjligt problem i definitionen av det som utredningen kallar "lättare besvär" i förhållande till det som inom vården är definierat som "lindrig ohälsa". En gränsdragning mellan dessa och en tolkning av vad lättare besvär innebär kan riskera att leda till att olika huvudmän, professioner och individer tolkar begreppen olika vilket kan skapa problem i samverkan med till exempel regionerna. Det kan då innebära att uppgifter trycks nedåt i vårdkedjan med ett ökat tryck på elevhälsan. Ett ökat tryck på elevhälsan gällande vårduppgifter kommer då i sin tur riskera att bli på bekostnad av elevhälsans främjande och förebyggande uppdrag.

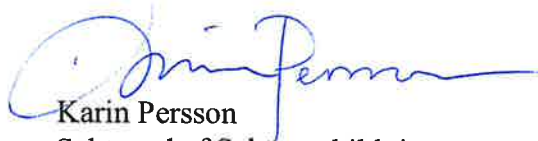
6.8 Förbättrad samverkan mellan elevhälsan, skolan i övrigt, hälso- och sjukvården och socialtjänsten – Samordnande funktion

Lerums kommun ser positivt på att en samordnande funktion införs då kommunen redan idag till stor del arbetar så och har en välfungerande samverkan med socialtjänst och vård.

Lerums kommun ser dock att det riskerar att ta extra resurser från elevhälsoteamen, kanske särskilt elevhälsans psykosociala kompetens. Vi ser att svårigheter kan uppstå att tillgodose den samordning som kan behövas samtidigt som övriga föreslagna förändringar ska implementeras.

Lerums kommun

På delegation enligt Utbildningsnämndens delegationsordning (UN23.31) D.9a



Karin Persson
Sektorschef Sektor utbildning

Handläggare i ärendet:

Håkan Stenström
Strategisk verksamhetsutvecklare